

der får den til at fremstå som urimelig set fra den ene eller den anden parts synspunkt. Navnlig hvor det drejer sig om retsforhold, der efter deres natur strækker sig over længere tidsrum, kan der være behov for bestemmelser, der gør det muligt at erklære sådanne aftaler for ugyldige, og bestemmelser af denne art er da også gennemført på forskellige specielle felter. Her kan eksempelvis henvises til § 34 i lov nr. 129 af 15. april 1930 om forsikringsaftaler, til § 8 i lov nr. 146 af 13. april 1938 om gældsbreve og til § 11 i lov nr. 142 af 29. april 1955 om arbejdstageres opfindelser.

Man har fundet det ønskeligt i en ny lovgivning om retten til åndsværker at indføje en lignende bestemmelse, der f. eks. vil kunne tænkes anvendt til fordel for ophavsmanden, hvis aftalen viser sig at give medkontrahenten en åbenbart urimelig stor gevinst som følge af, at det efter dens indgåelse bliver muligt at udnytte værket på en måde eller i en udstrækning, som man ikke kunne regne med, da aftalen blev indgået. Det må fremhæves, at bestemmelsen kan påberåbes af begge parter og således ikke kan opfattes som en énsidig beskyttelse af ophavsmanden.

Anvendelsen af § 29 vil kunne medføre, at aftalen ændres også med tilbagevirkende kraft, således at der — i det tilfælde at bestemmelsen påberåbes af ophavsmanden — eksempelvis kan pålægges medkontrahenten at tilbagebetale det af ham for meget oppebårne beløb.

Reglen kan også anvendes på aftaler, der er indgået før lovens ikrafttræden, for så vidt aftaleforholdet stadig består på ikrafttrædelsestidspunktet.

Det ligger i sagens natur, at bestemmelsen må anvendes med forsigtighed, specielt når der er tale om tilsidesættelse af aftaler, der ikke i indgåelsesøjeblikket kunne betegnes som stridende mod god sik på området.

Til § 30.

Stk. 1. 1. *Overgang ved ægteskab.* I ophavsmandens levende live gælder — såfremt ophavsretten ikke i kraft af ægtepagt er ophavsmandens særeje — bestemmelsen i lov af 18. marts 1925 om ægteskabets retsvirkninger § 15, 2. stk., hvori det siges, at på rettigheder, som er af personlig art, får reglerne om formuefællesskab kun anvendelse i den udstrækning, hvori det er foreneligt med de for disse rettigheder særligt gældende regler. Dette forstås i almindelighed på den måde, at selve retten til at tage bestemmelse om værkets gengivelse eller offentliggørelse ligger hos ophavsmanden alene, medens det økonomiske udbytte af en realiseret ophavsret går ind i formue-

fællesskabet. Når ophavsmanden er død, får reglerne om ægtefællers fælleseje i medfør af § 30, 1. stk., anvendelse på ophavsretten. Denne er nu i arvingernes hænder en mere økonomisk præget ret, og man har derfor fundet det rimeligt, at den i boet behandles som en sådan, selv om det må indrømmes, at den kan være vanskelig at vurdere. Deraf at ophavsretten ved ophavsmandens død går ind i fællesboet, følger tillige, at der kan henses ind i uskiftet bo med den.

2. *Overgang ved arv.* Ophavsretten overgår til arvingerne efter de almindelige herom gældende regler i arveloven. Ophavsmanden kan som følge heraf disponere over den ved testamente i det omfang, hvor det er foreneligt med reglerne om tvangsarv, jfr. dog nedenfor under stykke 2.

Stk. 2. Også efter arvelovens almindelige regler kan ophavsmanden i vidt omfang disponere over sit værk for tiden efter sin død, herunder fastsætte forskrifter for ophavsrettens udøvelse, men reglerne i nærværende stykke har den særlige betydning, at de gør det muligt for ophavsmanden at gribe ind med hensyn til ophavsretten, selv om han derved tilsidesætter tvangsarvereglerne. Han kan vel ikke gribe ind i fordelingen af midlerne ved disposition over ophavsrettens økonomiske værdi, således at han tillægger en arving mere og til gengæld en anden mindre, end hvad der ville tilkomme sidstnævnte efter reglerne om tvangsarv, men han kan fastsætte generelle forskrifter, som alle arvingerne er pligtige at følge, f. eks. angående formerne for udnyttelse af værket, eller endog bestemme, at værket overhovedet ikke må gengives eller offentliggøres, ligesom han kan træffe afgørelse om, hvem der skal påse overholdelsen af og påtale overtrædelser af disse forskrifter.

Det er en selvfølge, at forskrifterne ikke kan have virkning udover selve ophavsrettens varighedstid, se herom §§ 43 og 44.

Stk. 3. Når det i henhold til stk. 2 ved testamente er overlådt en person at give forskrifter angående ophavsrettens udøvelse, kan overtrædelser af disse forskrifter foruden af den pågældende selv påtales af ophavsmandens efterlevende ægtefælle og af hans søskende eller slægtninge i ret op- eller nedstigende linje.

Stk. 3 indeholder tillige en regel om droit moral efter ophavsmandens død. I henhold til lov 1933 § 9, stk. 5, og § 27, stk. 8, er retten til påtale af droit moral krænkelse efter ophavsmandens død alene tillagt undervisningsministeriet, men det er udtalt i ministeriets bekendtgørelse af 31. oktober 1934, at ministeriet i tidsrummet mellem ophavsmandens død og ophavsrettens ophør vil tage et